

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1933 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till lindrande av arbetslösheten inom stenindustrien jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 17 mars 1933 avlåten proposition, nr 206, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag föreslagit riksdagen att av det av riksdagen å tillägsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 anvisade reservationsanslaget å 42,000,000 kronor till bekämpande av arbetslösheten må under samma budgetår användas ett belopp av högst 1,130,000 kronor för fortsatt inköp av gatsten i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder.

I anledning av väckta motioner anvisade 1931 års riksdag (skrivelse nr 232) under utgifter för kapitalökning samt rubrik »Fonden för förlag till statsverket» ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor till förlag för inköp av smågatsten, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

I riksdagens skrivelse sammanfattas de grunder, efter vilka steninköpet borde ske, på följande sätt:

1. Smågatstenen, som skall vara av prima beskaffenhet, nyttillverkas, upplagras och levereras vid kaj eller utlastningsplats till stenhuggerifirmornas självkostnadspris, dock för Bohuslän och Halland högst 3 kronor 50 öre samt för ost- och sydkusten högst 3 kronor 85 öre per kvadratmeter.

2. Vid beställningarnas utförande tillses, att arbetstillfällena fördelas på ett ur arbetslöshetssynpunkt lämpligt sätt.

3. För fördelning av statsbeställningen å olika stenhuggerifirmor och därmed sammanhängande ärenden bildas en kommitté, bestående av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt två representanter för företagare och två för arbetare.

4. Firmorna ansvara för de staten tillhöriga lagren och ställa härför godkänd säkerhet; lagringen sker kostnadsfritt.

5. Det slutliga godkännandet av den inköpta smågatstenen sker vid leveransen av densamma till förbrukarna.

6. Utformningen av de närmare grunderna för användningen av förevarande anslag ankommer på Kungl. Maj:t.

Genom beslut den 5 juni 1931 bestämde Kungl. Maj:t, att handhavandet av vissa uppgifter i samband med inköp av smågatsten skulle ankomma på en kommitté, sedermera benämnd statens steninköpskommitté. Denna kommitté består av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, landshövdingen O. F. von

Sydow, samt fyra ledamöter, två representerande arbetsgivarna och två arbetarna.

Vidare meddelade Kungl. Maj:t genom beslut den 19 juni 1931 närmare villkor och bestämmelser att lända till efterrättelse beträffande den beslutade statsbeställningen.

Dessa villkor och bestämmelser byggde på de av riksdagen angivna huvudgrunderna och innefattade därutöver föreskrifter bland annat rörande försäljningen av inköpta stenpartier. I sistnämnda hänseende föreskrevs, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle handhava försäljningen och för ändamålet genom länsstyrelserna lämna samtliga vägstyrelser och vederbörande stadsmyndigheter i riket underrättelse om de möjligheter, som komme att föreligga till inköp av sten från statens förråd, därvid jämväl vederbörandes uppmärksamhet skulle fästas på möjligheten att erhålla förhöjt statsbidrag till vägbeläggningar med smågatsten. Försäljningen skulle ske till pris, motsvarande statens kostnad för vederbörande stenparti, och för leverans vid något av statens förråd. Belopp, som inflöte vid försäljning av stenparti, skulle av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bokföras å titel »Fonden för steninköp».

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 211 framställda förslag anvisade 1932 års riksdag (skrivelse nr 183) för budgetåret 1932/1933 under utgifter för kapitalökning och rubrik »Fonden för förslag till statsverket» till förslag för inköp av gatsten ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att utgå av lånemedel och användas i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen förordade grunder, samt medgav, att de medel, vilka inflöte vid försäljning av sten från statens med för budgetåret 1931/1932 anvisat anslag inköpta förråd av gatsten, finge under budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 användas för fortsatta beställningar av gatsten, likaledes i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen förordade grunderna. I samband härmed framhöll riksdagen bland annat angelägenheten av att i möjligaste mån tillförlitliga kalkyler rörande firmornas självkostnadspris lades till grund för bestämmandet av inköpspriset för stenen. Slutligen anhöll riksdagen i anledning av väckta motioner, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en undersökning till klarläggande av möjligheterna för åstadkommande av en ökad hemmamarknad för svensk gatsten.

Departementschefen har med ledning av från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen införskaffade upplysningar meddelat följande uppgift rörande den för statens räkning bedrivna tillverkningen av gatsten:

	Smågatsten		Storgatsten		Kantsten	
	Kvantitet Kvm.	Värde Kr.	Kvantitet Kvm.	Värde Kr.	Kvantitet Löpm.	Värde Kr.
Tillverkat	2,040,666	7,202,174:—	68,500	514,000:—	14,000	68,600:—
Hittills sålt	192,333	681,798:24	1,800	13,500:—	7,250	36,360:—
Lagerbehållning	1,848,333	6,520,375:76	66,700	500,500:—	6,750	32,240:—

Hittills hava alltså genom kontrakt försålt sten för tillhopa i runt tal 732,000 kronor.

I skrivelse den 1 mars 1933 har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anført, att de medel, som 1932 års riksdag ställt till förfogande för inköp av gatsten, disponerats på följande sätt:

	Kronor
Beställning av gatsten, avseende tillverkning under april månad 1932 (likviderad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 maj 1932)	388,248: 53
Beställning av gatsten, avseende tillverkning under tiden den 17 maj—30 juni 1932 (Kungl. Maj:ts beslut den 13 maj 1932)	641,759: 04
Beställning av gatsten, avseende tillverkning under tiden den 1—31 juli 1932. (Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1932)	430,277: 01
Beställning av gatsten, avseende tillverkning under tiden 1 oktober—31 december 1932 (Kungl. Maj:ts beslut den 23 september 1932)	1,691,868: —
Beställningar av kantsten, avseende tillverkning med början under hösten 1932. (Kungl. Maj:ts beslut den 21 oktober och den 16 december 1932)	96,000: —
Beställning av gatsten, avseende tillverkning under år 1933 med avslutning i mitten av mars månad. (Kungl. Maj:ts beslut den 13 januari 1933)	1,128,435: 60
<u>Tillhopa kronor 4,376,588: 18</u>	

Länsstyrelsen har i sin skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens medgivande till företagande av ytterligare stenbeställningar enligt hittills tillämpade grunder och i den huvudsakliga omfattning, att nu vid statliga stenbeställningar sysselsatt arbetarantal måtte kunna beredas fortsatt sysselsättning under en tid av två månader innevarande budgetår, ävensom att för detta ändamål måtte få disponeras medel ur arbetslöshetsanslaget att sedermera ersättas av medel, som kunde komma att inflyta genom försäljning av gatsten från statens stenlager.

Vidare har *länsstyrelsen i Blekinge län* i skrivelse till chefen för socialdepartementet den 3 mars 1933 hemställt bland annat att, därest så låte sig göra, statsbeställningen av sten måtte utökas, så att åtminstone det antal stenarbetare, som hittills inom länet varit sysselsatt med fullgörande av dylik beställning, måtte kunna erhålla arbete under ytterligare minst två månader.

Till följd av remisser hava utlåtanden över den av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gjorda framställningen avgivits av statens arbetslöshetskommission och socialstyrelsen, vilka båda uttalat tveksamhet mot ytterligare stenbeställningar.

Departementschefen har för egen del anført följande:

De statsbeställningar av gatsten, som alltsedan hösten 1931 ägt rum, hava varit ägnade att verksamt lätta förhållandena för en av depressionen inom stenindustrin hårt drabbad befolkning. Någon förbättring i situationen för denna näringsgren har icke inträtt, och när arbetena med berörda stenbeställningar nu blivit slutförda, föreligger alltjämt ett oförminskat behov av bistånd från det allmännas sida åt arbetarna inom ifrågavarande industri.

Vid beviljande av anslag för statliga beställningar av gatsten har förutsetts, att ett dylikt statligt ingripande icke skulle bli annat än rent tillfälligt. I betraktande härav kan det synas tveksamt, huruvida denna hjälpform ytterligare bör anlitas. Vid prövning av de olika synpunkter, som kunna läggas på denna fråga, har jag emellertid — efter att jämväl vid besök inom vissa stenhuggeridistrikt på västkusten hava tagit närmare del av förhållandena — funnit övervägande skäl tala för att, på sätt av länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Blekinge län föreslagits, genom ytterligare statsbeställningar av gatsten bereda arbetarna inom stenindustrin nödvändigt bistånd fram emot den även med hänsyn till den allmänna arbetstillgången gynnsammare sommartiden. Härigenom skulle detta hjälpsystem komma att avvecklas på ett mindre kännbart sätt än om statsbeställningarna vid nuvarande tidpunkt omedelbart upphörde. Jag anser mig alltså böra förorda, att statsbeställningar företagas hos stenindustriföretag för en tid av ytterligare högst två månader och för ett belopp, svarande mot vad som för senaste tvåmånadersperiod stått till förfogande eller alltså högst 1,130,000 kronor. Med avseende å dessa beställningar lära böra lända till efterrättelse i huvudsak samma grunder, som hittills tillämpats. I fråga om sättet för beredande av härför erforderliga medel tillstyrker jag, att för sådant ändamål anlitas det av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget å 42,000,000 kronor till bekämpande av arbetslösheten. För vad sålunda tages i anspråk torde anslaget böra gottgöras av medel, som inflyta vid försäljning av sten från statens förråd. För närvarande gäller, att inflytande försäljningsmedel skola bokföras å titeln »Fonden för steninköp». Härmed skulle alltså i fortsättningen anstå, till dess berörda anslag blivit gottgjort nu ifrågavarande belopp. Chefen för socialdepartementet har förklarat sig intet hava att erinra mot en disposition av medel från omförmälda anslag i enlighet med vad jag sålunda förordat. Med hänsyn till önskvärheten av att undvika ett längre uppehåll i arbetena synes det påkallat, att förevarande ärende av riksdagen göres till föremål för skyndsam behandling.

Vad beträffar spörsmålet om ökad avsättning av den för statens räkning tillverkade stenen, måste utsikterna härför — såsom av den lämnade redogörelsen framgår — tyvärr betecknas såsom för närvarande föga gynnsamma. Åtgärder för åvägabringande om möjligt av ändring härutinnan torde därför — såsom även framhållits i motioner till årets riksdag — bli påkallade.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft två före avlåtandet av propositionen inom riksdagen väckta motioner, den ena, nr 61, inom första kammaren av herr *A. L. Sundberg* samt den andra, nr 307, inom andra kammaren av herr *C. M. Brännberg* m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att försäljning inom landet av i statens förråd befintlig gasten må ske till marknadspris samt att i övrigt vidtaga de åtgärder som i motionerna anförts.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden från kommerskollegium samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Kommerskollegium har i sitt den 10 mars 1933 avgivna yttrande anført i huvudsak följande:

De nu gällande, av Kungl. Maj:t den 4 november 1932 fastställda försäljningsprisen, nämligen

för Bohuslän	3 kronor 48 öre per kvadratmeter,	
» Hallands län	3 » 36 » » »	
» Blekinge »	3 » 70 » » »	och
» Kalmar »	3 » 79 » » »	,

motsvarande statens inköpspris för gatstenen, beräknat såsom medelpris under båda leveransåren för vart och ett av de nämnda länen. Inköpspriset, som anpassats efter produktionskostnaden, hade varit något högre under budgetåret 1931/1932 än under året 1932/1933 och vore de nu gällande länspriserna alltså något högre än stentillverkarnas självkostnadspris enligt den undersökning, som statens steninköpskommitté låtit verkställa år 1932. Av denna framginge bland annat, att för de firmor i Bohuslän och Halland, som hade lägsta självkostnaden, priset låge 25 å 30 öre pr kvadratmeter smågatsten under medeltalet. Om man dessutom toge hänsyn till fraktkostnaderna, vore det uppenbart, att den statsbeställda stenen vid nu gällande prisberäkning i vissa fall måste ställa sig dyrare än sten från företag med särskilt billiga produktionskostnader eller med ur fraktsynpunkt för ifrågavarande fall gynnsamt läge.

Med de för närvarande synnerligen osäkra förhållandena på den inhemska öppna marknaden för gatsten syntes det vara svårt att fastställa något mera allmänt gällande marknadspris. Att sälja statens sten till de lägsta pris, som i varje särskilt fall offererades från annat håll, vore väl att gå allt för långt och att ådraga staten onödigt stora förluster på gatstensbeställningarna. En genomgående nedsättning av priset på den staten tillhöriga gatstenen under självkostnadspriset skulle därjämte helt säkert medföra en allmän sänkning av prisenivån på gatstensmarknaden inom landet, vilken sänkning ur den redan hårt beträngda stenindustriens synpunkt finge anses skadlig. Man skulle även kunna befara, att en dylik sänkning kunde verka nedpressande på exportprisen och giva anledning till klagomål från stenindustrien i främmande länder över statsunderstödd dumping från svensk sida.

Då de under senare år utförda stensättningarna i Sverige beräknats till c:a 200,000 kvadratmeter per år, syntes den svenska hemmamarknaden endast så småningom kunna absorbera statens stenlager, såvida icke särskilda åtgärder från statsmakternas sida vidtoges för att påskynda förbrukningen.

För att undvika allt för menlig inverkan på stenmarknaden av en jämkning i priset på stenen i statens förråd, borde rabattering förekomma endast för bestämda partier avsedda för inhemsk förbrukning. Vid en sådan prövning från fall till fall kunde ock hänsyn tagas till skillnaden i fraktkostnad och någon utjämning ernås mellan olika orter. En kraftigare verkande åtgärd vore helt visst, om statsmakterna vid beviljandet av bidrag utav statsmedel för utförande respektive underhåll av permanentbelagda vägar såsom villkor för bidraget i lämplig utsträckning uppställde fordran på att gatsten från statens förråd därvid skulle komma till användning. Då i viktigare fall beviljande av dylika bidrag vore förbehållet Kungl. Maj:ts avgörande, kunde ifrågasättas, att beviljande av nedsättning i försäljningspriset på statens sten skulle för varje särskilt fall hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Vidare syntes det ligga närmast till hands, att den statsbeställda stenen användes på sådana sträckor, där statens intresse och ekonomiska bidrag bleve störst, d. v. s. på de s. k. riksvägarna, och att den ifrågasatta riksvägen Malmö—Göteborg—Svinesund utan tvekan vore den lämpligaste platsen för användande av huvudparten av ifrågavarande sten, eller den som tillverkats i Bohuslän och Halland.

Vad i motionerna föreslagits om medgivande för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att vid försäljning av gatsten leverera stenpartiet fritt förbrukningsplatsen i de fall detta ansåges lämpligt och till fördel för försäljningen, förordade kollegiet. Det syntes icke vara omöjligt att genom ett dylikt förfaringssätt ernå en i någon mån ökad marknad, och om större partier sten befraktades i ett sammanhang, borde fraktrabatter kunna utverkas både till sjöss och på berörda järnvägar.

I avseende å lämpligheten av att även nästkommande budgetår med användande av de medel, som inkomme för försåld sten från statens förråd, verkställa ytterligare inköp av sten erinrade kollegium om att avsättningen av den staten tillhöriga stenen syntes kunna beräknas taga så lång tid, att fristen för stenens fria upplagring hos leverantören kunde komma att utlöpa, innan lagren hunnit tömmas.

Att statsbeställning av gatsten inom den av hittills beviljade anslag givna ramen fortginge till dess att förhållandena för stenarbetarna förbättrats, syntes emellertid ofrånkomligt. Kollegium ville dock understryka behovet av att från statsmakternas sida vidtoges kraftigare mått och steg till åvägabringande av en ökad inhemsk användning av gatstenen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt den 1 mars 1933 avgivna yttrande anfört följande:

Mot de synpunkter, som framförts i motionerna hade styrelsen i huvudsak intet att erinra. Styrelsen hänvisade härvid till en rapport styrelsen den 19 januari 1933 avgivit till chefen för kommunikationsdepartementet.

Därest emellertid statsutskottet icke skulle anse sig kunna förorda en reducering av försäljningspriset för i statens förråd befintlig gatsten på sätt motionärerna i omförmälda motioner och styrelsen i rapporten föreslagit, syntes ännu en art av prisreducering kunna tänkas ske, varigenom måhända möjlighet förefunnes att skapa förutsättningar för en ökad avsättning för statens gatsten genom att Kungl. Maj:t från städernas och landsbygdens utjämningsandelar till permanentbeläggningsföretag beviljade drätselkammare och vägstyrelser statsbidrag till sådant belopp, att inköp av gatsten från statens förråd icke skulle komma att ställa sig oförmånligare än inköp av sten från enskilda företag eller användande av annat beläggningsämne. Därigenom komme priset för statens gatsten vid varje tillfälle att nå paritet med öppna marknadens stenpris resp. pris å andra beläggningsämnen, varigenom — så vitt styrelsen med hänsyn till den omfattande gatu- och vägbyggnadsverksamheten inom landet förmådde bedöma — en icke oväsentlig ökning av försäljningarna skulle kunna påräknas.

Bidrag till inköp av gatsten från statens förråd hade hittills för städernas vidkommande utgått med en fast procentsats av 15 procent å samtliga med inköp av sten från statens förråd sammanhängande kostnader. Motsvarande bidrag hade i vad avsåge väghållningsdistrikt utgått med en procentsats, varierande från 2 till 15 procent, beroende av den merkostnad inköp från statens förråd förorsakat.

Bidrag av nu ifrågasatt art skulle i enlighet med det nu framförda förslaget alltså icke såsom hittills förekommit i fråga om städer utgå med viss fast procentsats, utan inom rimliga gränser bli beroende av och proportionellt mot den merkostnad, som komme att uppstå vid inköp av sten från statens förråd jämfört med inköp från privat håll eller användande av annat beläggningsämne.

I betraktande av icke blott den osäkerhet, som för närvarande rådde inom alla grenar av företagsverksamhet, utan även den inom alla områden förhärskande tendensen till ständigt fallande priser syntes emellertid de förhoppningar styrelsen anknutit till de åtgärder, som ifrågasatts i såväl förenämnda rapport som förevarande yttrande icke få anses innebära någon garanti för avsevärt ökade försäljningar av sten från statens förråd.

I berörda rapport av den 19 januari 1933 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgivit redogörelse angående från statens förråd verkställda försäljningar av gatsten.

Styrelsen har härvid sammanfattningsvis redogjort för under det gångna året vunna erfarenheter med hänsyn i första hand till de faktorer, som i avsevärd grad bidragit att försvåra ifrågavarande försäljningsarbete. Därvid har styrelsen anfört bland annat följande: Det pris styrelsen vid försäljning åsatt den i statens förråd upplagrade gatstenen hade ehuru väl enligt uppgift överensstämmande med stenproducenternas självkostnadspris som ock med det pris staten erlagt för ifrågavarande stenpartier, synes icke tillnärmelsevis motsvara priset på gatsten i öppna marknaden. Det hade nämligen visat sig att den ojämförligt största kategorien köpare — drätselkammare — kunnat placera sina order hos styrelsen först sedan ifrågavarande köpare beviljats meraberörda statsbidrag, utgående med 15 % å samtliga med inköp av sten från statens förråd sammanhängande kostnader. Av de 39 städer, som tilldelats bidrag för inköp av sten från statens förråd, ha hittills endast 17 begagnat sålunda erbjuden förmån.

Den i november månad 1932 genomförda sänkningen av priset på statens smågatsten hade möjliggjort leveranser från statens förråd till ett pris för kuststäder av omkring kr. 4:45—kr. 4:50 och för inlandsstäder av omkring kr. 4:70. Så snart sänkningen av priset på statsbeställd smågatsten blivit bekant, hade emellertid öppna marknads pris undergått en förskjutning nedåt från kr. 4:10 till kr. 3:70, en reducering, som syntes helt utesluta leveranser från statens förråd icke blott till alla sådana köpare, som icke tilldelats eller kunde beräknas erhålla statsbidrag för steninköp från statens förråd, utan jämväl även till de städer, som blivit beviljade meraberörda statsbidrag. Öppna marknads pris uppginge till omkring kr. 3:70, under det att sten, inköpt från statens förråd utan bidrag, betingade ett pris av kr. 4:50—4:70 och med bidrag kr. 3:90—4:—. Den skånska marknaden hade därigenom blivit helt stängd för sten från statens förråd.

Anledningen till det säregna förhållande, att det av ett trettiotal av landets största såväl organiserade som icke organiserade stenindustriföretag deklarerade självkostnadspriset i icke oväsentlig grad överstege marknadspriset, hade man sökt förklara under hänvisning till stenindustriföretagens enorma gamla stenlager, som låge och tryckte marknaden. Det syntes visserligen vara uppenbart att stenfirmorna med kännedom om styrelsens försäljningspriser och eventuella utgående statsbidrag genom realisering av äldre, sekunda stenlager kunde erbjuda köpare priser, som icke tillnärmelsevis täckte firmornas självkostnadspriser och avsevärt understege styrelsens försäljningspriser, dymedelst bidragande till skapande av en instabilitet och osäkerhet, som framför allt det sista året kännetecknat stenmarknaden. Styrelsen trodde sig emellertid veta, att i öppna marknaden utbjuden gatsten till i det föregående relaterade låga priser icke varit gammal, sekunda sten utan fastmer sten av prima kvalitet, nytillverkad och handslagen. Det förekomme t. o. m. att sålunda erbjuden sten betecknats såsom »sten av samma sort och kvalitet som den för statens räkning tillverkade.»

Rörande den fortsatta försäljningsverksamheten har styrelsen gjort följande uttalande.

Även om från visst håll kritik framförts rörande det monetära resultatet av styrelsens verksamhet i vad avsåge försäljningen av i statens förråd upplagrad gatsten, syntes dels de med försäljningsarbetet sammanhängande svårigheterna, dels ock den till kvantiteten begränsade marknaden inom landet under nuvarande förhållanden praktiskt taget utesluta varje möjlighet till en i väsentlig grad ökad avsättning för statens gatsten. En stegrad förbrukning av gatsten inom landet syntes icke kunna påräknas med mindre från statsmak-

ternas sida extraordinära åtgärder vidtoges, exempelvis beläggning med gatsten av riksvägen i västra Sverige. I betraktande jämväl av att årsbehovet av gatsten inom landet för de senaste åren beräknats till omkring 200,000 kvm, syntes försäljningen av sten från statens förråd näppeligen kunna ske i snabbara tempo än som skett under år 1932.

Styrelsen ifrågasatte slutligen, huruvida icke för vinnande av önskvärd snabbare avsättning för i statens förråd upplagrad gatsten grunderna för beräkning av försäljningspriset för sten från statens förråd måtte upptagas till förnyad omprövning för skapande av ett med öppna marknadens priser vid varje tillfälle i allt väsentligt mer överensstämmande försäljningspris.

Utskottet. Visserligen har — såsom i propositionen jämväl erinrats — vid beviljandet tidigare av anslag till stenbeställningar förutsatts, att ett dylikt statsingripande icke kunde bliva annat än rent tillfälligt, i det att stenindustriens fortbestånd genom krisen måste grundas på mera varaktiga förutsättningar, främst företagets egen kraft till anpassning och återhämtning.

Utskottet har dock ej velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag att ett ytterligare belopp av högst 1,130,000 kronor må få användas för ytterligare statsbeställningar. Härigenom skulle de statliga stentillverkningarna kunna fortgå ytterligare två månader och fortsatt arbete kunna beredas de 3,000—4,000 personer, som hittills sysselsatts med beställningarna, till framemot summaren med dess i allmänhet gynnsammare arbetstillgång.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag torde det erforderliga beloppet, högst 1,130,000 kronor, kunna beredas från det å tilläggsstaten för innevarande budgetår anvisade anslaget å 42,000,000 kronor för bekämpande av arbetslösheten. Att, på sätt departementschefen jämväl förutsatt, detta anslag skulle av inflytande stenförsäljningsmedel framdeles gottgöras för vad som av anslaget tagits i anspråk för stenbeställningarna, synes utskottet dock ej påkallat.

För dessa nya stenbeställningar skulle i huvudsak gälla de tidigare av riksdagen angivna normerna, innebärande bland annat, att stenen skall levereras till stenhuggerifirmornas självkostnadspris.

De föga gynnsamma utsikterna att vinna avsättning för de statsbeställda stenlagren kräva i detta sammanhang viss uppmärksamhet; av den redan tillverkade stenen, motsvarande ett värde av omkring 7.75 miljoner kronor, har hittills allenast omkring en tiondel kunnat försälas. Såsom i väckta motioner och jämväl av departementschefen framhållits, lära åtgärder bliva påkallade för en ändring härutinnan. Med avseende å möjligheterna till en önskvärd snabbare försäljning av stenen anser utskottet, att köpevillkoren böra anpassas efter det allmänna marknadsläget och vid varje tidpunkt i övrigt rådande förhållanden.

Mot den motionsvis framförda tanken att — med anlitande av hädanefter inflytande stenförsäljningsmedel — utsträcka de statliga stenbeställningarna jämväl till tiden efter den 1 juli 1933 kunna enligt utskottets mening betänkligheter hysas. Någon definitiv ståndpunkt till frågan läser dock ej nu kunna eller böra tagas, utan torde detta spörsmål få bedömas allt efter förhållandenas utveckling inom stenindustrien samt på arbetsmarknaden i övrigt och

med tillämpning av de allmänna normer, som kunna komma att gälla för övriga statliga arbetslöshetsåtgärder.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

a) att av det av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 anvisade reservationsanslaget å 42,000,000 kronor till bekämpande av arbetslösheten må under samma budgetår användas ett belopp av högst 1,130,000 kronor för fortsatt inköp av gatsten i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 17 mars 1933 förordade grunder;

b) att de av herrar Sundberg och Brännberg m. fl. i ämnet väckta motionerna I: 61 och II: 307 må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 1 april 1933.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindblad*, *Widell*, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Carlsson* i Gävle, *Asplund*, *Wallis*, *Ernfors*, *Bergström*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Nylander* och *Andersson* i Djursholm; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren*, *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Fritorp, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Andersson* i Ovanmyra och *Skoglund*.

Reservation

av herrar *Nylander*, *Strindlund* och *Persson* i Fritorp.
